

WSTĘP

Proponujemy czytelnikom „Nowej Europy. Przeglądu Natolińskiego” trzy przekrojowe teksty na temat mobilizacji społecznej i rewolucji na Ukrainie oraz jedno studium przypadku. Stanowią one część dużo większej całości, jaką jest prowadzony w College of Europe (Natolin) program badawczy „Trzy Rewolucje”. Partnerami Kolegium w jego realizacji były następujące instytucje: m.in. Kyiv-Mohyla Academy, Harvard Ukrainian Research Institute, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego, University College London (School of Slavonic and East European Studies), University of Alberta Canadian Institute of Ukrainian oraz Centre d’études des mondes Russe Caucasiens et Centre Européen (CNRS-EHESS, Paris). W ramach projektu zbieramy i analizujemy źródła historyczne dotyczące mobilizacji społecznej na Ukrainie po 1991 roku. Pochodzą one zarówno z archiwów publicznych, jak i z kolekcji prywatnych. Częściovio zostaną opracowane i wydane w języku angielskim, by były dostępne dla szerszej grupy naukowców. Istotną częścią aktywności zespołu badawczego jest zbieranie relacji uczestników wydarzeń w oparciu o metodologię *oral history*. Historia mówiona okazuje się ważnym źródłem badań nad procesami rewolucyjnymi na Ukrainie.

W naszej pracy naukowej staramy się dostrzegać – z różnych perspektyw badawczych, ale też porównawczych – protesty na Majdanie: przede wszystkim w 1990 roku Rewolucję na Granicie, w latach 2004–2005 Pomarańczową Rewolucję i 2013–2014 Euromajdan. Analizujemy protesty na Majdanie jako element ukraińskiej tradycji, jako wydarzenia mocno osadzone w ukraińskiej kulturze politycznej, ale też zainspirowane wielkimi ideami Zachodu: demokracją liberalną czy nacjonalizmem, z wszystkimi tego konsekwencjami.

Warto spojrzeć na protesty na Ukrainie oraz na ich skutki w świetle teoretycznych założeń ruchów rewolucyjnych na świecie, w tym szczególnie przyjrzeć się kwestii, w jakim stopniu akcje protestacyjne były rewolucjami z wszystkimi tego konsekwencjami, a w jakim prowadziły jedynie do zmiany w systemie władzy. Trudno uciec od pytań: na ile można je porównywać do procesów rewolucyjnych w Polsce, zwłaszcza po powstaniu Solidarności w 1980 roku, czy do Aksamitnej Rewolucji w Czechosłowacji – pisze o tym m.in. Igor Greckij.

W tekście Mykoly Riabchuka, jednego z najwybitniejszych i najbardziej znanych intelektualistów ukraińskich, znajdujemy panoramę zmian społecznych dokonujących się na Ukrainie w wyniku mobilizacji i kolejnych wybuchów rewolucyjnych. Z kolei artykuł Pawła Kowala analizuje kwestę oligarchii – jednego z centralnych elementów ukraińskiego życia społecznego i politycznego. W swoim szkicu autor podejmuje próbę zarysowania dziejów tego wyjątkowego zjawiska, które zdaniem większości, a być może nawet wszystkich ekspertów i badaczy zajmujących się Ukrainą, w istocie determinuje politykę tego państwa w stopniu nie mniejszym niż takie elementy, jak wpływ Rosji czy wyniki wyborów. Przekrojowy tekst Igora Greckiego to próba pokazania, w jaki sposób odczytywana jest Pomarańczowa Rewolucja 2004–2005 przez badaczy zachodnich, a jak patrzą na nią analitycy rosyjscy. Tekst w przeważającej części dotyczy Pomarańczowej Rewolucji, jednak swobodnie można by go odnieść do ostatnich wydarzeń rewolucyjnych, a nawet wykorzystać jako pretekst do rozmowy na temat różnic w postrzeganiu

sytuacji politycznej na Ukrainie przez zachodnie i rosyjskie elity. Artykuł Mykhailo Cherenkova to studium przypadku: omawia on, w jaki sposób tworzono rewolucyjny wizerunek Ołeksandra Turczynowa – jednego z czołowych, acz mniej znanych graczy ukraińskiej polityki. Tekst napisany jest z wyraźną sympatią dla bohatera. Kreśląc biografię polityka, autor dopełnia obrazu rewolucji na Ukrainie poprzez zwrócenie uwagi na kwestię religii w tych przełomowych wydarzeniach, tak często pomijaną w badaniach nad współczesną historią Ukrainy. ■